

POSTANOWIENIE

11 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 11 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M. Ś., A. Ś., A. J. i N. D.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie nieważności umowy,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z 22 listopada 2022 r., I ACa 868/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz M. Ś., A. Ś., A. J. i N. D. kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do zapłaty, tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwany Bank S.A. w W. (dalej: bank) wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku uwzględniającego apelację powodów M. Ś., A. Ś., A. J. i N. D. w sprawie o ustalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał potrzebę dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Podniósł, że wykładni wymagają art. 385¹ § 1 i 2 k.c., gdyż wywołują one rozbieżności w orzecznictwie sądów „dotyczące tego, które postanowienia charakterystyczne dla umów kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego są abuzywne, w przypadku stwierdzenia przez sąd, że uprawnienie banku do ustalania kursu franka szwajcarskiego narusza rażąco interesy konsumenta i jest niezgodne z dobrymi obyczajami: czy abuzywna jest wówczas wyłączenie Klauzula Kursowa [...] czy też wszystkie postanowienia dotyczące indeksacji kredytu” (pisownia i interpunkcja oryginalne). Bank przedstawił przy tym wywód, z którego wynika, że w ocenie pozwanego „eliminacja [...] samej tylko Klauzuli Kursowej nie może pociągać za sobą automatycznego wyeliminowania Klauzuli Indeksacyjnej”.

Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (akapit 16, s. 9 skargi) oraz kierunku jej zarzutów (zarzut kasacyjny nr 6) wynika, że intencją banku było wykazanie, że – w razie uznania klauzuli kursowej za abuzywną, lecz nieuczynienia tego w stosunku do klauzuli ryzyka walutowego – umowa powinna być dalej wykonywana, a stosowany w rozliczeniach stron kurs waluty obcej powinien być określony na podstawie innych czynników.

Potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne stanowiska. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno w takim wypadku zawierać wskazanie, które przepisy wymagają wykładni i na czym polegają poważne wątpliwości związane z ich rozumieniem lub rozbieżnościami w ich stosowaniu (zob. postanowienia SN z: 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09 oraz 24 kwietnia 2018 r., II CSK 743/17).

Rozbieżność w orzecznictwie sądów powinna natomiast zostać wykazana przez przywołanie judykatów, w których odmienne rozstrzygnięcia zapadły

w stanach faktycznych nieróżniących się od siebie w relewantny prawnie sposób (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2015 r., III CSK 59/15).

Brak spójności orzecznictwa przestaje mieć znaczenie prawne wtedy, gdy po jego wystąpieniu wydana zostanie w danym przedmiocie uchwała Sądu Najwyższego działającego w poszerzonym składzie (zob. postanowienie SN z 31 maja 2023 r., I CSK 3360/22). To samo tyczy się sytuacji, w której uchwała tego rodzaju rozstrzyga wątpliwości co do kierunku wykładni przepisów prawa, które wcześniej budziły poważne wątpliwości – rolą Sądu Najwyższego jest bowiem m.in. zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych (art. 1 pkt 1 u.s.n.). W związku z tym należy wskazać, że, wobec braku podstaw do podjęcia działań unormowanych w art. 88 § 1 u.s.n., przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy Sąd Najwyższy pozostaje, na mocy art. 87 § 1 u.s.n., związany stanowiskiem wyrażonym w sentencji uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej – z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22.

W powyższej uchwale orzeczono m.in., iż w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów, a w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Oznacza to, że podnoszone przez skarżącego wątpliwości uległy dezaktualizacji, a ewentualne wątpliwości związane z przytoczonymi na wstępie przepisami zostały usunięte, przy czym kierunek ich rozstrzygnięcia nie uzasadnia ewentualnego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jako oczywiście uzasadnionej.

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Ujął je w formę pięciu pytań. Pierwsze cztery z nich (oznaczone jako przyczyny kasacyjne 2-5) dotyczyły różnych aspektów możliwości dalszego obowiązywania umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej po wyeliminowaniu z niej (wskutek zastosowania

art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c.) postanowień dotyczących ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej.

Ostatnie zagadnienie (oznaczone jako przyczyna kasacyjna nr 6) odnosiło się z kolei do tego, czy – w świetle szeregu przywołanych w skardze kasacyjnej przepisów – „obowiązek poinformowania konsumenta przez sąd o konsekwencjach prawnych wynikających z unieważnienia w całości zawartej umowy kredytu obejmuje konieczność poinformowania konsumenta o możliwości dochodzenia przez Bank roszczeń wynikających z unieważnienia umowy, w tym roszczenia o zapłatę tzw. wynagrodzenia za korzystanie z kapitału”. Z zagadnieniem tym, odmiennie niż w przypadku wcześniejszych pięciu kwestii, nie powiązano stosownego fragmentu wniosku o uzasadnienie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Po wywodach dotyczących przyczyny kasacyjnej nr 5 na s. 30-31 skargi znajduje się punkt 2.6 zatytułowany „Przyczyna kasacyjna nr 7” i dotyczący kwestii interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. – choć na s. 4-5 skargi, zawierających wnioski o przyjęcie jej do rozpoznania, nie zawarto przyczyny kasacyjnej nr 7, a skarga nie dotyczy w ogóle kwestii związanych z art. 189 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (zob. postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (zob. postanowienie SN z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej

sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (zob. postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytanie zostało zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw.

Pierwsze cztery z postawionych przez pozwanego pytań nie stanowią istotnych zagadnień prawnych. Dotyczą one bowiem kwestii rozstrzygniętych już przez wspomnianą wyżej uchwałę Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej – z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22.

Piąte zagadnienie, odnoszące się do obowiązku informowania konsumenta przez sąd o możliwych dalszych działaniach banku, nie zostało w żaden sposób wyjaśnione. Pozwany nie wyjaśnił w szczególności, jak jego ocena miałaby się przekładać na wynik sprawy. Już z tej przyczyny kwestia ta nie mogła zostać uznana za skutecznie zgłoszoną przyczynę kasacyjną.

Jedynie na marginesie należy więc zauważyć, że w wyroku TSUE z 7 grudnia 2023 r., C-140/22, SM i KM przeciwko mBank S.A., stwierdzono, iż art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w kontekście uznania nieważności w całości umowy kredytu hipotecznego zawartej z konsumentem przez instytucję bankową ze względu na to, iż umowa ta zawiera nieuczciwy warunek, bez którego nie może ona dalej obowiązywać stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw, które konsument wywodzi z tej dyrektywy, jest uzależnione od złożenia przez tego konsumenta przed sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy z jednej strony faktu, że nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność wspomnianej umowy, a z drugiej – konsekwencji tego uznania nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną.

W tym kontekście nie sposób dociec, czemu miałyby służyć dokonywanie przez sąd jakichś szczególnych pouczeń.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, ich wysokość ustalając na podstawie § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ms]